

Azərbaycanın elm və təhsilinin, ali pedaqoji fikrinin görkəmli simalarından biri, dəyərli ziyalı, prinsipial vətəndaş mövqeyini daim ortaya qoyan vətənpərvər şəxsiyyət, kimya elmləri doktoru, "Şöhrət" ordenli, professor İsmayıl Əhmədli oğlu Əliyevin həyat yolunu nəzərdən keçirdikcə, sanki, çətinlik və xoşbəxtlik dolu illərdən süzülüb gələn kamillik və müdriklik kitabını vərəqləyirsən.

İsmayıl Əliyev 1947-ci il fevral ayının 27-də qədim Azərbaycan torpağı olan Zəngəzur mahalının Miğri rayonunun Nüvədi kəndində dövrünün çox qabaqcıl ziyalılarından biri olan Əhmədli müəllimin ailəsində dünyaya göz açmışdır. 1954-1961-ci illərdə Nüvədi kənd yeddiillik məktəbində təhsil almış, kənddə orta məktəp olmadığı üçün orta təhsilini həmin kənddə axşam növbəli kəndli-

spektroskopiya, elektrokimyəvi oksidləşmə və s.) hərtərəfli tədqiq edilmiş, müxtəlif miqdarda korrelyasiyalar aparılmış, kimyaçılar üçün maraqlı və əhəmiyyətli elmi nəticələr əldə edilmişdir. Alınmış nəticələr tədqiqat obyektlərində məlumat kataloqu kimi geniş istifadə olunur. Onun bu sahədə apardığı tədqiqat işləri üzvi kimyada "kompas" rolunu oynayır və əvvəlcədən istənilən xassəli və keyfiyyətli

İsmayıl müəllim 2014-2019-cu illərdə Bakı Dövlət Universiteti rektorunun ümumi məsələlər üzrə müşaviri vəzifəsində işləyərək universitetin bütün strukturlarında karguzarlıq işlərinin qaydaya salınmasına, keçiriləcək attestasiya və akkreditasiya hazırlığına rəhbərlik etmiş, 1992-ci ildən 2015-ci ilə kimi BDU-nu bitirən tələbələr haqqında məlumatların tələbə məzun məlumat sistemində yerləşdirilməsinə nail olmuşdur.

İsmayıl Əliyevin zəngin elmi-nəzəri fəaliyyətinin nümunələri sırasında onun Rusiya Elmlər Akademiyasının Sibir Bölməsinə A.E.Favorski adına Irkutsk Kimya İnstitutunun əməkdaşları kimya elmləri namizədi, baş elmi işçi Lyudmila Oparina və akademik Boris Trofimov ilə həmmüəllifi olduğu monoqrafiya 2018-ci

dən biri olaraq uzun müddət müxtəlif vəzifələrdə işləyən bir şəxs kimi 56 ildən artıq fəaliyyət göstərdiyi doğma BDU-nun ona həvalə edilmiş işlərini çiyinlərində uğurla daşıdığı, həmişə vətəndaşlıq ruhunu uca tutmuş, özünə və başqalarına tələbkarlıqla yanaşmışdır. İsmayıl Əliyev hazırda 2011-ci ildən yaradılan, universitetin bütün fakültələrində müvəffəqiyyətlə fəaliyyət göstərən Həyat Fəaliyyətinin Təhlükəsizliyi kafedrasının işini günün müasir səviyyəsinə uyğun qurmuş və ona rəhbərlik edir.

İsmayıl müəllim xaraktercə ötkəm, sərt, işində prinsipial, eyni zamanda, çox sadə, üreyitəmiş, xeyirxah, səxavətli bir insandır. Bu xüsusiyyətlər onu xeyirxahlığı ilə prinsipiallığı, sadəliyi ilə ötkəmliyi, alimliliyi ilə insanlığı, müəllimliyi ilə ziyalılı-

GÖRKƏMLİ ALIM, QABAQCIL TƏHSİL İŞÇİSİ

gənclər məktəbində davam etdirmiş və 1965-ci ildə məktəbi "qızıl medal"la bitirmişdir.

O, 1965-ci ildə Azərbaycan Dövlət Universitetinin (indiki Bakı Dövlət Universiteti) kimya fakültəsinə qəbul imtahanında ixtisas fənnindən əla qiymət almaqla daxil olmuşdur. 1970-ci ildə Azərbaycan Dövlət Universitetinin kimya fakültəsini kimyaçı, kimya müəllimi ixtisası üzrə fərqlənmə diplomu ilə bitirib təyinatla kafedrada baş laborant vəzifəsində saxlanılmışdır. 3 ay baş laborant vəzifəsində işlədikdən sonra 1970-ci ildə universitetdə "Üzvi kimya" ixtisası üzrə imtahan verərək müsabiqə yolu ilə əyani aspiranturaya qəbul olmuşdur. Aspirantura dövründə çox böyük həvəs və maraqla tədqiqatla başlamış, akademik Əli Quliyevin rəhbərliyi ilə dissertasiya işini tamamlayıb, 1976-cı ildə Azərbaycan Dövlət Universitetində 02.00.03 - Üzvi kimya ixtisası üzrə "İkivalentli kükürdün aromatik törəmələrində elektron effektlərinin tədqiqi" mövzusunda namizədlik dissertasiyası işini müvəffəqiyyətlə müdafiə edərək alimlik dərəcəsi almışdır.

Sonralar Üzvi kimya kafedrasında müəllim, baş müəllim kimi çalışan İsmayıl Əliyev kimya elminə həsr olunmuş jurnallarda bir sıra sanballı elmi məqalələr nəşr etdirmiş, istər respublikamızda, istərsə də, keçmiş SSRİ məkanında kimyaçı alim kimi formalaşmağa başlamışdır.

Professor İsmayıl Əliyev kimyaçı alim kimi keçmiş SSRİ-nin qabaqcıl ali məktəbləri, elmi-tədqiqat institutları ilə əlaqələr yaratmış, elmi polemikalar aparmışdır. Geniş elmi əlaqələr yaradan İsmayıl Əliyev 1990-cı ilin dekabr ayında Irkutsk Dövlət Universitetində 02.00.03 - Üzvi kimya ixtisası üzrə "Arentiollann, onların törəmələrinin və analoqlarının kimyası və fiziki-kimyası" mövzusunda doktorluq dissertasiyası işi müdafiə etmiş, 1991-ci ildən BDU-nun Kimya fakültəsində kimya elmləri doktoru, professor kimi fəaliyyətini davam etdirməyə başlamışdır.

Professor İsmayıl Əliyevin əsas elmi istiqaməti arientiolların, II, IV və VI valentli kükürdün aromatik törəmələrinin və analoqlarının fiziki-kimyəvi xassələri ilə reaksiyaya girmə qabiliyyətləri arasında əlaqələrin tədqiqinə həsr olunmuşdur. Onun kimyəvi laboratoriyada apardığı sintezlər əsasında tərkibində kükürd, oksigen, selen, azot və s. elementlər saxlayan 500-dən artıq yeni üzvi birləşmələr sintez olunaraq müasir fiziki-kimyəvi tədqiqat üsulları ilə (İQ, UB, NMR H1, C13, O17, S33, NKR, C135, Br79, rentgen spektroskopiyası, rentgen fluoresens

maddələri sintez etməyə istiqamət verir. Məhz İsmayıl Əliyev tərəfindən üçlü alkilarilsulfidlerin yeni alınma üsulları müəyyən edilmişdir. Kükürd üzvi maddələrin elektrofil bromlaşma, asiləşmə, nitrolaşma reaksiyaları öyrənilmişdir. İlk dəfə olaraq alkiltioarilketoksimləre Trofimov reaksiyası əsasında super əsas mühitdə asetilenin, vinilhalogenidlərin və 1,2-dihalogenalkanların təsiri ilə əvvəllər məlum olmayan pirrol və fenil halqasında müxtəlif vəziyyətlərdə əvəz olunmuş alkiltioarilpirrollar və onların N-vinil törəmələri sintez olunaraq hərtərəfli tədqiq olunmuşdur.

Alim müəyyən etmişdir ki, tərkibində kükürd saxlayan yeni priollar analitik reaktiv kimi çox perspektivlidir. Aparılmış tədqiqatların bir çox nəticələri İsmayıl Əliyevin müəllifi olduğu müxtəlif elmi monoqrafiyalara, dərslik və dərs vəsaitlərinə daxil edilərək tədris prosesində istifadə edilir.

Son illərdə İsmayıl Əliyev rəhbərlik etdiyi Həyat Fəaliyyətinin Təhlükəsizliyi kafedrasının profilinə uyğun olaraq Azərbaycanın təbii fəlakətləri, termal və mineral suları, kurortları, turizmin inkişafı, yaşıl enerji və s. sahələrdə elmi tədqiqat işi aparır, bu sahədə dövrü və elmi jurnallarda müntəzəm çıxış edir.

1994-cü ilin mart-iyul aylarında İsmayıl Əliyev Türkiyə Cümhuriyyətinin Marmara Universitetində TUBITAK - DOPROQ (NATO Proqramı) proqramı ilə müştərek elmi araşdırmalar aparmışdır. Bir müddət sonra o, yenidən Türkiyəyə dəvət olunmuş və 3 il müddətində Türkiyənin 100 Yil Universitetinin Egitim fakültəsində sözləşməli olaraq (müqavilə yolu ilə) Prof. Dr. vəzifəsində çalışmışdır.

2000-ci ilin sentyabr ayında professor İsmayıl Əliyev doğma universitetinə qayıdaraq fəaliyyətini yenidən Bakı Dövlət Universiteti ilə bağlamışdır. 2000-ci ildən BDU-nun Magistratura, Aspirantura və Doktorantura şöbəsinin müdiri, eyni zamanda Üzvi kimya kafedrasında çalışmışdır.

İsmayıl müəllimin işgüzarlığı, elmdə, təhsildə və tədris prosesindəki səmərəli fəaliyyəti universitet rəhbərliyi və Təhsil Nazirliyi tərəfindən yüksək qiymətləndirilmiş və 2006-cı ildə Bakı Dövlət Universitetinin elmi işlər üzrə prorektor vəzifəsinə təyin edilmişdir. Bu vəzifədə çalışdığı illərdə Universitetdə elmi-tədqiqat işlərində bir sıra elmi yeniliklər və onların əhəmiyyətli inkişaf dinamikası diqqətə cəlb etmişdir. Elmi işlər üzrə prorektor olarkən (2006-2011-ci illər) elmi hesabatları sivil formada tərtib edib, slaydlar şəklində EŞ-in müzakirəsinə çıxarmışdır.

İsmayıl Əliyevin "GEO" Akademik nəşriyyatında rus dilində nəşr olunmuşdur. Monoqrafiya çap olunduqdan sonra MDB məkanında kimyaçı alim və elm adamları arasında geniş marağa səbəb olmuş və yayılmağa başlamışdır. Dünya alimləri də monoqrafiyaya maraq göstərmişlər. Monoqrafiyanın rus variantının genişləndirilmiş və təkmilləşdirilmiş variantı Almaniyadan aparıcı beynəlxalq "Springer" nəşriyyatında ingilis dilində nəşr edilmişdir.

ğı, zəhmli ilə ədalətli çulğalaşan bütöv şəxsiyyət kimi xarakterizə edir.

Onun Azərbaycan elmi və təhsili qarşısındakı xidmətləri yüksək qiymətləndirilmiş, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı ilə "Şöhrət" ordeni ilə, "Bakı Dövlət Universitetinin 100 illiyi" yubiley medalı ilə təltif edilmişdir. Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin "Qabaqcıl təhsil işçisi" döş nişanına (Azərbaycan Kütləvi İnformasiya Vasitələri İşçiləri Həmkarlar İttifaqının "Qızıl qələm" media mükafatına layiq görülmüş, səmərəli fəaliyyətinə görə dəfələrlə Təhsil Nazirliyinin və Bakı Dövlət Universitetinin Fəxri fərmanları və təşəkkürnamələri ilə mükafatlandırılmışdır. Beynəlxalq Ekoenerji Akademiyasının Elmi Şurasının tövsiyəsi ilə Ekologiya sahəsində akademik diplomu ilə təltif olunmuşdur. Azərbaycan Respublikasının əmək vətənidir.

Bu, İsmayıl müəllimin təhsilində ölkə rəhbərliyi tərəfindən elm və təhsilə, onun inkişafına, alimə, ziyalıya, müəllim-pedaqoq əməyinə verilən yüksək qiymətdir.

İsmayıl Əliyev respublikanın elmi, ictimai-siyasi həyatında yaxından iştirak edir. "Processes of petrochemistry and oil-refining" (AMEA-nın Neft Kimya

Prosesləri İnstitutu) və "Journal of Bakı Engineering University (Chemistry and Biology)" (Azərbaycan Qafqaz Universiteti) jurnallarının redaksiya heyətlərinin üzvüdür. Yasamal rayon Ağsaqqallar Şurasının üzvüdür.

250-dən çox elmi əsər, o cümlədən 2 monoqrafiyanın, 3 dərsliyin, 5 dərs vəsaitinin, 1 metodik göstərişin, 4 tədris proqramının, 10 patentin və 2 müəlliflik şəhadətnaməsinin müəllifidir.

Dünya prizmasında SCI Thomson

Reyterdə ona olan istinadların sayı bu günə kimi 200-dən çoxdur. Google Scholar Citations H-indeks 11, i10-indeks 12, statistik istinad 511-dir.

Professor İsmayıl Əliyev onlarla namizədlik və doktorluq dissertasiyalarının opponenti və rəyçisi, müxtəlif elmi əsərlərin, monoqrafiya və dərsliklərin elmi redaktoru və rəyçisidir.

Dünya alimləri professor İsmayıl Əliyevin elmi tədqiqatlarını müntəzəm olaraq izləyir və yüksək qiymətləndirir. Dünya prizmasında onun Azərbaycan elminin inkişafındakı yerini müəyyənləşdirərkən, SCI Thomson Reutersdə onun əsərlərinə olan istinadların sayı bu günə qədər 300-dən çoxdur ki, bu da Azərbaycan aliminin beynəlxalq elmi nüfuzunun yüksəkliyinin ən bariz nümunəsi kimi qiymətləndirilə bilər.

Xəlil İSMAYILOV,
BDU-nun professoru,
Əməkdar mədəniyyət işçisi.

